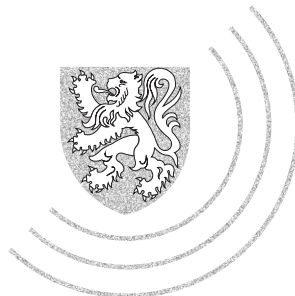

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2001-2002

19 februari 2002

ONTWERP VAN DECREET

houdende instemming met :

- 1° de overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de regering van de republiek Cuba inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Brussel op 19 mei 1998 ;**
- 2° de overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de Verenigde Mexicaanse Staten inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Mexico op 27 augustus 1998 ;**
- 3° de overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de regering van de republiek El Salvador inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Brussel op 12 oktober 1999**

MEMORIE VAN TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

I. Algemene bespreking**1. Betekenis van de overeenkomsten***– Doel en opzet van de overeenkomsten*

In het algemeen staat de Vlaamse regering positief ten opzichte van het sluiten van internationale investeringsakkoorden, die van belang zijn voor Vlaamse investeerders in het buitenland. Alhoewel buitenlandse investeringen reeds worden beschermd door nationale wetgevingen, biedt een bilateraal verdrag bijkomende waarborgen wegens de voorrang van het internationaal recht op het interne recht van een staat.

De doelstelling van dergelijke overeenkomsten is, naast het aanmoedigen van investeringen, het bieden van een garantie voor een maximale bescherming aan de investeerder, zoals de waarborgen voor een billijke en rechtvaardige behandeling van de investering, de clausule van de meest begunstigde natie om discriminatie te voorkomen, een vergoedingsplicht bij onteigenende maatregelen en de vrije overmaking van inkomsten. Bovendien creëren zulke overeenkomsten een eigen juridisch kader waarin investeringsgeschillen kunnen geregeld worden en waarbij de investeerder een beroep kan doen op internationale arbitrage.

– De overeenkomsten vormen gemengde verdragen

Dergelijke internationale overeenkomsten ten gunste van investeringen in het buitenland zijn verdragen in de zin van het volkenrecht of internationaal publiek recht. Het zijn juridisch bindende en afdwingbare akten onderschreven door volkenrechtelijke rechtspersonen, in casu drie onafhankelijke en soevereine staten en drie deelstaten met een grondwettelijk toegekende bevoegdheid om verdragen te sluiten. Die akten vormen de rechtsgrond voor rechten en verplichtingen in hoofde van die zes overheden en rechtstreeks in hoofde van investeerders op elkaars grondgebied. Overeenkomstig artikel 167 van de Grondwet, worden alle verdragen gesloten door de daartoe bevoegde regeringen en aan hun parlementen ter instemming voorgelegd, vooraleer ze uitwerking kunnen hebben.

Het zgn. “gemengde” karakter van de BLEU-overeenkomsten inzake investeringen werd in april 1995 unaniem aanvaard door de leden van de interministeriële Conferentie voor buitenlands beleid (ICBB). Zowel de Gewesten als de federale overheid worden namelijk in principe bevoegd geacht. Dergelijke overeenkomsten worden gemengde verdragen genoemd wegens de gezamenlijke bevoegdheidsuitoefening op het federale en het gefedereerde niveau.

De Gewesten zijn immers bevoegd voor het economisch beleid, alsook voor het afzet- en uitvoerbeleid, overeenkomstig artikel 6, § 1, VI, eerste lid, 1° en 3°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen (BWHI), zoals gewijzigd. De federale overheid blijft bevoegd inzake de verzekering van invoer-, uitvoer- en investeringsrisico's (art. 6, § 1, VI, eerste lid, 3°, BWHI), het handelsrecht, het vennootschapsrecht en de regelgeving voor de vestiging van bedrijven met uitzondering van die in de toeristische sector (art. 6, § 1, VI, vijfde lid, 5° en 6°, BWHI).

Daarom bepaalt het eerste artikel van het bijgevoegde ontwerp van decreet dat het een gewest-aangelegenheid betreft. De drie volgende artikelen houden in dat het Vlaams Parlement zijn goedkeuring verleent aan de voorliggende overeenkomsten, zodat ze in werking kunnen treden na de instemming van de betrokken parlementen en na de internationale ratificatie door de federale overheid en door het partnerland.

2. Schets van de partnerlanden**CUBA***– Politieke gegevens*

Cuba is een éénpartijstaat. Er is geen legale oppositie. Het regime houdt geen rekening met de individuele politieke rechten. Een gematigde binnenlandse oppositie en dissidentie wordt sedert 1999 getolereerd. Wijzigingen in de regering worden beslist door het staatshoofd en zijn onmiddellijke entourage (partij, legertop). Fidel Castro zit de ministerraad voor. Hij is eveneens president en partijleider.

De grondwetsherziening van juli 1992 betekende niet de “verwachte” opening doch bevestigde in essentie zowel de bestaande structuren van de éénpartijstaat als de persoonlijke rol van Castro. Institutionele politieke hervormingen lijken vandaag

nog steeds uitgesloten en de binnenlandse politieke toestand blijft quasi onveranderd. Cuba blijft de identificatie van staat en samenleving verdedigen.

Het vijfde congres van de Communistische Partij in oktober 1997 luidde evenmin een vernieuwing in. De Staatsraad, het hoogste grondwettelijke orgaan dat krachtens de grondwet boven de regering staat, werd door de verkiezingen van 1998 gevoelig gewijzigd maar de oude garde blijft aan het bewind. Fidel Castro werd met unanimititeit door het Parlement herkozen als president van de Staats- en ministerraad voor een nieuwe termijn van vijf jaar.

De ontwikkeling van een “civiele maatschappij” tijdens de laatste jaren, die meer en meer een eigen dynamiek ontwikkelt en waarover de regering niet ten onrechte vreest de controle te verliezen, zet zich echter traag maar zeker verder.

Het politieke beleid blijft dan ook gehandhaafd en dit ondanks het feit dat de nationale solidariteit inwendig langzaam maar zeker ondergraven wordt door een groeiende economische ongelijkheid. Begin 1999 werden dan ook een aantal maatregelen genomen om de maatschappelijke en politieke controle te verstevigen. Zo werd in februari 1999 een strengere strafwetgeving ingevoerd teneinde het hoofd te kunnen bieden aan de toenemende criminaliteit en een nieuwe wetgeving inzake de bescherming van de nationale onafhankelijkheid en de economie, die onder meer nieuwe vrijheidsbeperkingen introduceert die voornamelijk gericht zijn tegen de “onafhankelijke” pers. In de praktijk blijft de pers evenwel sedert een aantal maanden genieten van een grotere bewegingsruimte.

De burgerlijke dissidentie is beperkt tot kleine groepjes en enkele individuen. In de loop van 1999 stelde men wel een grotere tolerantie vast van de regering ten aanzien van de dissidenten. De groepen rond opposant Fernando Sanchez worden sedert de negende Ibero-Amerikaanse top, die op 15 en 16 november 1999 in Havana plaatsvond, stilzwijgend getolereerd. Toch zorgen de autoriteiten ervoor dat zij de activiteiten van de dissidenten blijven ontmoedigen via zeer kortstondige aanhoudingen.

De behandeling die de politieke dissidenten te beurt valt, staat in scherp contrast met de organisatorische bewegingsvrijheid van de Kerk na het open verloop van het pausbezoek begin 1998. De godsdienstbeleving is nu totaal vrij en de Kerk wordt erkend als een belangrijke factor in de maatschappelijke context. Ze doorbreekt meer en meer het monopolie van de staat, bvb. inzake vereni-

gingsleven, sociale activiteiten, ouderenzorg en zelfs onderwijs.

In januari 1998 vonden verkiezingen plaats voor de provinciale en nationale assemblees. De volgende verkiezingen zijn voorzien voor januari 2003.

– *Buitenlandse politiek*

De Cubaanse regering voert een actieve diplomatie waarbij gezocht wordt naar steun uit de rest van de wereld voor de erkenning en het behoud van de specificiteit van het Cubaanse systeem en tegen het streven van de VS, de EU en een paar andere landen en organisaties om politieke veranderingen en verbetering van de mensenrechtensituatie te bewerkstelligen. De diplomatie richt zich ook op het aantrekken van buitenlandse investeerders en besteedt veel aandacht aan buitenlandse handel wegens de deviezen- en goederenschaarste in Cuba.

Cuba normaliseerde zijn betrekkingen met de rest van Latijns-Amerika en de Caraïben. De diplomatieke betrekkingen met de Dominicaanse Republiek, Guatemala en Paraguay werden hersteld. Enkel Costa Rica, El Salvador en Honduras onderhouden nog geen volwaardige diplomatieke betrekkingen met Cuba.

De officiële relatie met de VS blijft problematisch waarbij de wet Helms-Burton beide landen tegenover elkaar plaatst. Sinds het pausbezoek kreeg de Amerikaanse isolatiepolitiek aanhoudende kritiek. Als antwoord daarop lanceerden de VS op 20 maart 1998 drie humanitaire maatregelen, nl. het opnieuw toelaten van directe humanitaire vluchten, de toelating aan de Amerikaanse Cubanen om geld te sturen naar Cuba en een vereenvoudiging van de procedures voor exportlicenties voor medicamenten en medisch materiaal.

De officiële tegenstellingen kwamen eveneens tot uiting door de indiening, op 31 maart 1999, van een eis tot schadevergoeding aan de VS door een groep Cubaanse organisaties als compensatie voor de anti-Cubaanse acties sedert 1959 en in de zaak van de jonge bootvluchteling Elian Gonzalez die zich ontwikkelde van een privaatrechtelijke aangelegenheid tot een bilateraal politiek geschilpunt tussen beide landen.

Ondanks alles ziet het er niet naar uit dat Washington noch Havana streven naar een breuk in de bilaterale betrekkingen. Het embargo wordt in de VS meer en meer in vraag gesteld en meer en meer officiële missies en organisaties van Amerikaanse politici en zakenlui doen Cuba aan (130.000 Ameri-

kaanse bezoekers in 1999). De relaties tussen het VS-belangenkantoor en de Cubaanse autoriteiten zijn goed en er is sprake van een intense samenwerking.

Tijdens het bezoek van de minister van Buitenlandse Zaken van Canada in januari 1997 werd een gemeenschappelijk communiqué ondertekend waarin Cuba voor het eerst de bespreekbaarheid van thema's inzake mensenrechten in een bilaterale relatie aanvaardde. Het duurde evenwel tot februari 1998 vooraleer in Havana de concrete akkoorden ter uitvoering van dat communiqué ondertekend werden. De bilaterale relaties bekoelden sedert februari 1999.

Met de individuele lidstaten van de EU evolueerden de relaties over het algemeen gunstig met een opmerkelijk aantal bilaterale bezoeken. De relatie tussen de EU zelf en Cuba blijft evenwel gedomineerd door de "Gemeenschappelijke Positie" die op 2 december 1996 werd aangenomen en die sindsdien op zesmaandelijks basis herzien wordt. De EU wil een vreedzame overgang naar een pluralistische democratie in Cuba bevorderen en vergemakkelijken, een groter respect voor de mensenrechten en de fundamentele vrijheden en een verbetering van de levensstandaard van het Cubaanse volk. Deze Gemeenschappelijke Positie geeft uitdrukking aan de wens van de EU om toenadering mogelijk te maken met Cuba, maar ze stelt dat volledige samenwerking afhankelijk zal zijn van verbetering op het vlak van de mensenrechten en de politieke vrijheden. Cuba blijft echter de "conditionaliteit" van de Europese benadering afwijzen. De principieel afwijzende Europese houding inzake de Amerikaanse Helms-Burton Act wordt daarentegen wel geapprecieerd, hoewel het sluiten van het Memorandum tussen de VS en de EU van 18 mei 1998 en de Amerikaanse interpretatie ervan, vragen oproepen. In november 2001 toonde Cuba zich bereid om de politieke dialoog met de EU, die het zowat anderhalf jaar had bevroren nadat de EU-landen in de VN-mensenrechtencommissie een resolutie tegen Cuba hadden gesteund, te hervatten. De Belgische minister van Buitenlandse Zaken speelde een belangrijke rol in die toenadering.

– Samenwerking met Vlaanderen en België

De Vlaamse Vereniging voor Ontwikkelingssamenwerking en Technische Bijstand (VVOB) heeft sedert 1998 twee programma's lopen in Cuba. Het gaat om een project dat meewerkt aan de didactische en pedagogische aanpak van de schoolorganisatie in het buitengewoon onderwijs en een project

schoolmanagement dat zich in eerste instantie richt tot directeurs van scholen en coördinatoren.

Er zijn een aantal Belgisch-Cubaanse joint ventures en associatieverbanden tussen Belgische bedrijven en Cuba.

Op 31 december 1998 bedroeg de Cubaanse schuld aan België 148,736 miljoen euro. De achterstallen voor leningen van staat tot staat bedroegen op dezelfde datum 1.503.457 euro. De mogelijkheden voor een schuldverlichting via de Club van Parijs of aan vergelijkbare condities zouden kunnen worden onderzocht. Een alternatief is een gedeelte van de oude schuld in nieuwe kredietlijnen om te zetten.

– Economische gegevens

Algemeen

Sedert de val, in 1989, van de communistische regimes in Oost-Europa, die 85% van de Cubaanse export voor zich namen, kwam een einde aan de geprivilegieerde banden met die landen en kende Cuba een ernstige economische crisis. Gedreven door economische noodzaak voerde Cuba vanaf 1993 een ingrijpend programma van economische hervormingen door: "socialisme met markteconomische bijsturing". De maatregelen waren vaak in strijd met de ideologische principes en betroffen onder meer gedeeltelijke privatisering van de distributiesector, toelating van zelfstandige arbeid, aantrekken van buitenlandse investeringen, legalisatie van de dollareconomie.

Ondanks de nadruk die de regering in 1996 en 1997 legde op het belang van het behoud van de communistische principes en de kracht van de staatssector als enige optie voor de Cubaanse economie, werd de economische politiek verder bijgestuurd. Er werd een aanvang gemaakt met de creatie van "free-zones" voor buitenlandse investeerders en in 1998 werd het belastingstelsel gemoderniseerd en werd gestart met de decentralisatie van het economische management, wat moet leiden tot de creatie van steeds meer autonome ondernemingen.

In 1999 werd een monetair comité opgericht, een systeem van consumptiekredieten ingevoerd en het ondernemingsmanagement verder aangepast. Algemeen wordt verwacht dat – omwille van de economische groei, de politieke stabiliteit, de verbetering van de productiviteit van de belangrijkste productiesectoren, de groei van het toerisme, de buitenlandse investeringen en de deviezeninkomsten uit de VS – de graduele economische hervormin-

gen zich geleidelijk zullen voortzetten ondanks de blijvende staatsdirigistische retoriek.

Het gaat nu beter met de Cubaanse economie. Na devaluaties van de nationale munt en aanzienlijke dalingen van de invoer tijdens de crisis, wijzen de meeste indicatoren op een duidelijke opleving vanaf 1995. In 2000 was er een economische groei met 6%. De belangrijke economische sectoren zijn duidelijk erg dynamisch, weliswaar op een uiteenlopende manier.

Economische structuur

Er zijn weinig cijfers voorhanden, maar geschat wordt dat ongeveer 60% van het Bruto Nationaal Product (BNP) gerealiseerd wordt door de dienstensector, en de rest door de nijverheids- en landbouwsector (resp. ten belope van 30 à 35% en 5 à 10%).

De landbouw en de industrie hebben een nieuw dynamisme gevonden. Dat heeft ongetwijfeld te maken met de buitenlandse participaties en investeringen in Cubaanse ondernemingen.

De productiviteit in de landbouw en de veeteelt verbetert maar de voedselproductie blijft een probleem. Ook de suikerrietproductie herstelt zich maar suiker is niet langer de voornaamste industrie. Toch blijft de rol van de suiker zeer belangrijk want de sector stelt meer dan 500.000 mensen te werk. In 2000 werd meer dan 3.600.000 ton geproduceerd. Zelfs met de eerder lage prijzen kan Cuba deze inkomstenbron niet aan zich laten voorbijgaan. Er worden belangrijke inspanningen geleverd om de sector te diversifiëren. De productie van citrusvruchten, tabak en aardappelen neemt opnieuw toe.

De groei van de industriële sector wordt bepaald door de lichte industrie (glas, papier, voedsel, consumptieartikelen). De elektriciteitsproductie groeit en de winning van petroleum en natuurlijk gas neemt toe. Het snel groeiend toerisme had een verhoging van de bouwactiviteit tot gevolg en de uitvoermogelijkheden van biotechnologische en chemische producten verhoogden.

In de dienstensector blijft het toerisme het paradepaardje van de "economische opening" van Cuba sedert 1990. De infrastructuur wordt verder uitgebouwd, men diversifieert het toeristisch aanbod en verbetert de luchtverbindingen. In 2001 brachten naar schatting 2 miljoen buitenlanders een bezoek aan Cuba en men hoopt om tegen 2005 meer dan 3 miljoen toeristen te ontvangen. Het toerisme is de

belangrijkste bron van inkomsten en het zorgt rechtstreeks of onrechtstreeks voor een grote deviezeninbreng.

De buitenlandse investeringen

Alle economische sectoren, behalve defensie, openbare gezondheid en onderwijs, staan sinds 1995 open voor buitenlandse investeringen. De meeste investeringen gebeuren in het toerisme, de olie- en gasprospectie en in andere diensten zoals de mobiele telefonie. De VS-wetgeving laat geen Amerikaanse investeringen toe. De Italianen zijn de voornaamste investeerders, gevolgd door de Spanjaarden en de Canadezen. Er zijn ongeveer 180 gemengde ondernemingen in oprichting.

In- en uitvoercijfers

De EU is de belangrijkste partner van Cuba met zowat 40% van de Cubaanse buitenlandse handel. De uitvoer van de BLEU naar Cuba groeide in de periode 1997-1999 met ongeveer 20%. Er worden vooral producten van dierlijke oorsprong (26%), producten van de chemische nijverheid (19%), machines (11%), producten van plantaardige oorsprong (10%), minerale producten (9%) en kunststoffen (8%) uitgevoerd.

Over heel 1999 bedroeg de Belgische export 27,144 miljoen euro, in 2000 25 miljoen euro. Cuba was daarmee de 107de klant van België. Voor Vlaanderen waren de exportcijfers respectievelijk 16,758 miljoen euro in 1997, 23,748 miljoen euro in 1998, 13,238 miljoen euro in 1999 en 14,279 miljoen euro gedurende de eerste drie kwartalen van 2000.

In 2000 voerde België voor 14,625 miljoen euro in uit Cuba waarmee dat land onze 119de leverancier was. De invoer bestond voor 91% uit producten van de voedingsindustrie.

MEXICO

– Politieke gegevens

Op 6 juli 1997 behaalde de oppositie een meerderheid in het parlement. Voor het eerst in 68 jaar verloor de Institutionele Revolutionaire Partij (PRI) de absolute meerderheid. Bovendien leverde de centrumlinkse oppositie voor het eerst de burgemeester van Mexico-stad, één van de grootste metropolen ter wereld. In september 1997 bundelden de vier oppositiepartijen hun krachten tegen de PRI. De kandidaat van de Nationale Actie Partij (PAN), Vicente Fox, won de presidentsverkiezingen.

gen van 2000. Hij volgde de in 1994 verkozen Ernesto Zedillo Ponce de Leon (PRI) op.

De politieke invloed van de twee guerrillagroepen, *Ejército Zapatista de Liberación Nacional* (EZLN) en *Ejército Popular Revolucionario* (EPR) kan niet onderschat worden, niettegenstaande de regeringen tegenover de buitenwereld als folklore bestempelt. In tegenstelling tot andere Latijns-Amerikaanse landen zijn noch het leger noch de Kerk van politieke betekenis.

Op 1 januari 1994 brak in de zuidelijke staat Chiapas een opstand uit tegen de Mexicaanse regering. Deze opstand, geleid door een groepering die zich het “Zapatistische Leger voor Nationale Bevrijding” (EZLN) noemt, staat onder de leiding van “subcommandante” Marcos. In het zuiden van Mexico werden sindsdien reeds 32 autonome gemeenschappen uitgeroepen door de inheemse oppositie. De leiding van het EZLN is in handen van Maya-indianen die zich verzetten tegen de PRI die zij beschuldigen van corruptie. Zij verzetten zich ook tegen de “neoliberale orde” waarvan het lidmaatschap van de NAFTA een uiting is en die volgens de Zapatisten de kloof tussen rijk en arm in Mexico alleen maar groter maakt. Het Mexicaanse leger en het EZLN raakten meermaals slaags waarbij ook regelmatig burgerslachtoffers vielen. Beide partijen voerden onderhandelingen die leidden tot de vredesovereenkomsten van San Andres Larrainzar die in 1996 werden ondertekend door de regering en de guerrilla en die een hertekening van de gemeentegrenzen in het vooruitzicht stellen. In de Indiaanse gebieden zou een vorm van zelfbestuur worden geïnstitutionaliseerd. Hoewel het parlement de akkoorden al had goedgekeurd, heeft president Zedillo er nadien zijn veto tegen uitgesproken omdat het volgens hem zou leiden naar een balkanisering van het land. Sindsdien zit de vredesdialoog in het slop. De regering tracht voor de buitenwereld de opstand in Chiapas af te doen als een regionale opstand van een minderheid van de bevolking. Buitenlandse journalisten mogen het gebied echter niet betreden. Op die manier tracht de Mexicaanse regering te beletten dat deze opstand zou overslaan naar andere gebieden. De nieuw verkozen president Fox heeft beloofd het leger uit Chiapas terug te trekken en te onderhandelen met de Zapatisten over Indiaanse autonomie en betere levensomstandigheden. In februari-maart 2001 maakten de Zapatisten een tocht door 12 Mexicaanse staten naar de hoofdstad om hun eisen kracht bij te zetten.

– *Buitenlandse politiek*

Met een buur als de Verenigde Staten kan het niet anders dan dat de buitenlandse politiek overheerst wordt door de relaties met dat land. Mexico slaagt er toch in een eigengereide koers te varen. Op economisch vlak bvb. zitten beide landen in de Noord-Amerikaanse Vrijhandelsassociatie (NAFTA) maar op politiek vlak is Mexico traditioneel bevriend met Cuba. Met de VS heeft Mexico een grens van 3.000 km. Migratie en drugshandel, meestal van zuid naar noord, zorgen regelmatig voor onenigheden op hoog niveau. Regelmatige gesprekken tussen beide landen zorgen ervoor dat de soms gespannen relaties niet uit de hand lopen.

Op 8 december 1997 werd in Brussel een Overeenkomst inzake economisch partnerschap, politieke coördinatie en samenwerking tussen Mexico en de EU ondertekend. Die Overeenkomst trad in werking op 1 juli 2000. Er wordt onderhandeld over een overeenkomst over vrije handel. De EU wil een totale liberalisering van de handel met Mexico tegen het jaar 2003. Mexico stelt 2007 voorop. Het vrijhandelsakkoord NAFTA dat Mexico in 1994 sloot met de VS en Canada heeft het aandeel van de handel met de EU doen krimpen. Europa vertegenwoordigt nog slechts 6% van de import van Mexico, en slechts 3% van de export van Mexico gaat naar EU-landen.

– *Samenwerking met Vlaanderen en België*

Op 28 september 1999 werd tijdens de XIVE vergadering van de Vaste Gemengde Commissie, in uitvoering van het Cultureel Akkoord dat in 1964 gesloten werd tussen België en Mexico, een werkprogramma opgesteld voor de jaren 1999-2002.

Vlaanderen ondersteunt ook het Centrum voor Mexicaanse Studies aan de Universitaire Faculteiten Sint-Ignatius (UFSIA) in Antwerpen door het uitbouwen van het bibliotheekbestand van het Centrum. Via de administratie Buitenlands Beleid biedt Vlaanderen vijftien bankdagen aan voor Mexicaanse professoren en vorsers voor het geven van colleges of om een seminarie te leiden aan de ‘leerstoel Mexicokunde’ van de UFSIA.

Op het vlak van investeringen in Mexico staat België nergens. In 2000 werd voor 11,1 miljoen euro geïnvesteerd. Dat was slechts 1% van het totaal aan Europese investeringen in Mexico. Er zijn enkel wat familiebedrijven als Puratos en Picanol aanwezig.

– *Economische gegevens*

Algemeen

Oorspronkelijk werd, gesteund op de gunstige resultaten van 1997, voor 1998 een groei van het BBP gepland van 6 à 7%. De Aziatische crisis, maar vooral het uiterst ongunstige peil van de petroleumprijzen, heeft de regering genoopt om de begroting herhaaldelijk te herzien; het groeicijfer werd dan ook herzien tot 4,4%.

Hoewel het de bedoeling was de strijd tegen de inflatie verder door te zetten in 1998, heeft de Aziatische crisis een belangrijke druk uitgeoefend op de wisselkoers, wat een snellere stijging van de consumentenprijzen heeft meegebracht.

De Mexicaanse munt, de peso, is op dit ogenblik de sterkste munt van Latijns-Amerika. Het is zelfs de enige munt die terrein wint tegenover de US dollar. Nochtans had de peso, na de devaluatie van 1994, een niet zo best imago. Volgens voorlopige schattingen van de Nationale Bank zijn er tijdens de eerste twee maanden van 2001 10 miljard US dollar aan deviezen het land binnengekomen, wat bijna het dubbele is van wat binnenkwam in dezelfde periode van 2000.

In de eerste helft van 2001 kon Mexico puik macro-economische resultaten blijven voorleggen. De referentierente zakte naar het laagste niveau sinds 1994, de peso bleef ongenaakbaar en de inflatie lag lager dan in de VS. Toch draaide de economie vierkant. Ook de gebeurtenissen van 11 september in de VS hadden een negatieve invloed. Vooral het toerisme en de assemblage kregen klappen.

Afgaande op de werkloosheidscijfers, maakt Mexico de ergste crisis door sinds het begin van de jaren tachtig. Volgens het Instituut voor Statistiek gingen tussen 1 december 2000, toen president Fox aan de macht kwam, en eind oktober 2001, meer dan 400.000 arbeidsplaatsen verloren. De werkloosheid nam vooral toe in de exportgerichte assemblage-industrie die lijdt onder de afgenomen vraag in de Verenigde Staten. Die cijfers staan in schril contrast met de 750.000 extra-jobs die Fox in het vooruitzicht stelde. Specialisten noemen de balans van één jaar regering Fox vanuit economisch standpunt, ronduit negatief.

Ook de dalende petroleumprijzen zorgen voor problemen. Verwacht wordt dat Mexico in 2002 3 miljard US dollar minder inkomsten zal halen uit de petroleum en dat de begroting zal moeten aange-

past worden. De fiscale hervormingswet, die de staat meer inkomsten moet verschaffen, botst op veel tegenstand in het parlement, aangezien de wet steunt op een verhoging van de BTW.

Economische prioriteiten

De verschillende herzieningen van de begroting in 1998 hebben de regeringsprioriteiten verlegd van de productieve sector naar de sociale sector. Het effect hiervan op de economie in het algemeen is echter beperkt gezien de meeste parastatale bedrijven in de voorbije jaren reeds geprivatiseerd werden. Ondanks een belangrijke politieke oppositie zullen de plannen voor verdere privatisering in de energiesector (elektriciteit, petroleumindustrie en gasdistributie) voortgezet worden. Ook in de sector communicatie wordt aan een verdere liberalisering gewerkt. Tenslotte is de privatisering van de luchthavens en aanverwante diensten ook op dreef gekomen.

Tenzij men deze theoretisch zou afleiden uit de groeicijfers van het BBP, uit vergelijkende studies met gelijkaardige landen in Zuid-Amerika of door deductie met onze afzetmogelijkheden in de VS, dient men Mexico meer als een opportunistische (in de goede zin van het woord) dan als een sectorale markt te beschouwen. Mexico is inderdaad een nichemarkt. Dit is wellicht een gemeenplaats, maar Mexico zoekt een degelijke (geen uitstekende) kwaliteit voor een internationaal competitieve prijs (zeer laag). Daarnaast is het absoluut noodzakelijk, zo volledig mogelijk in te spelen op de psychologie van de Mexicaan: het opbouwen van persoonlijke relaties en zeer veel geduld. Indien men aan deze voorwaarden voldoet zit men automatisch in een kansrijke positie.

Veel bedrijven worden afgeschrikt omdat ze denken dat Mexico het gereserveerd jachtterrein is van de VS. Statistisch hebben de VS een zeer belangrijk marktoverwicht (75%), maar dit vertegenwoordigt in belangrijke mate tijdelijke invoer (de maquiladora of assemblage-industrie). In feite bedraagt het dus veel minder en moeten onze bedrijven, als zij kunnen concurreren op de Amerikaanse markt, het zeker kunnen op de Mexicaanse markt. Volgens de OESO is de informele economie in Mexico goed voor 44% van de betaalde arbeid en haalt een totale omzet van 146 miljard US dollar per jaar, 12% meer dan de export. De OESO schrijft de verhoging van de informele economie toe aan de wijdverspreide armoede, het lage scholingsniveau van een groot deel van de bevolking en de afwezigheid van een sociaal vangnet. Volgens de OESO bedraagt het gemiddeld inkomen in de informele sec-

tor niet meer dan 10 US dollar per dag. De OESO beveelt de Mexicaanse regering aan de informele sector in het belastingsstelsel te integreren

Buitenlandse handel

Gedurende het eerste trimester van 1998 registreerde de kapitaalrekening een overschot van 4,6 miljard US dollar ; 2 miljard hiervan kan toegeschreven worden aan directe buitenlandse investeringen en 1 miljard aan portefeuille-investeringen. Het bedrag van deze influx is ruimschoots voldoende om het tekort op de handelsbalans op te vangen. Het uitblijven van een oplossing in Chiapas, de voortdurende bankcrisis en de internationale onzekerheid in verband met de ontwikkelingen in Azië, blijken echter een remmende werking te hebben op de investeringsbeslissingen.

Gedurende 1997 werd de Mexicaanse externe sector vooral gekenmerkt door een overschot op de handelsbalans, een belangrijk dynamisme van de uitvoer van niet-petroleumproducten, een daling in de petroleumuitvoer te wijten aan de daling van de internationale prijzen, een belangrijke groei van de goederenimport en een draagbaar deficit in de lopende rekeningen (1,8% van het BBP).

De totale uitvoer in 1997 beliep 110,4 miljard US dollar (15% meer dan in 1996) terwijl de invoer steeg met 22,7% tot 109,9 miljard US dollar. Gedurende het eerste trimester van 1998 werd deze trend voortgezet. De uitvoer steeg met 12,4% in vergelijking met dezelfde periode in 1997, terwijl de invoer met 27,4% steeg. Over het algemeen kan men hieruit een belangrijk dynamisme afleiden van de productieve sectoren.

De Belgische en Vlaamse uitvoer naar Mexico zijn niet onbelangrijk. In 2000 voerde België voor 595 miljoen euro uit naar Mexico. Vlaanderen nam daarvan ongeveer 446,2 miljoen euro voor zijn rekening. De uitvoer bestond voornamelijk uit machines, scheikundige producten, textiel, vlees, plastic, karton, staal en auto's. De Belgische invoer bedroeg 471 miljoen euro. De positieve handelsbalans sloeg begin 2001 om. Tijdens de eerste drie maanden van 2001 werd een handelsdeficit van 42,1 miljoen euro opgetekend.

EL SALVADOR

– Politieke gegevens

De uitvoerende macht berust bij de president, de vice-president en de raad van ministers, voorgezeten door de president. De president duidt zelf de

ministers aan. Francisco Flores heeft met de traditie gebroken en ook een minister van buiten zijn eigen partij benoemd.

De wetgevende macht berust bij de "Asamblea Legislativa" (één kamer) die 84 afgevaardigden telt. De huidige legislatuur loopt van 1 mei 2000 tot 1 mei 2003). De president en vice-president worden verkozen voor 5 jaar, de volksvertegenwoordigers daarentegen voor 3 jaar. De eerste verkiezingen na de burgeroorlog (president en vice-president, parlement en lokale besturen) vonden plaats in maart 1994 (met een tweede ronde voor de presidentsverkiezingen in april). De jongste presidentsverkiezingen vonden plaats op 7 maart 1999 (zonder tweede ronde), de jongste parlements- en gemeenteraadsverkiezingen op 12 maart 2000. De volgende parlements- en gemeenteraadsverkiezingen zijn gepland voor maart 2002, de volgende presidentsverkiezingen voor maart 2004.

De rechtse ARENA-partij levert de president sinds 1989. In het parlement dat op 1 mei 1997 aantrad, houden ARENA en het linkse FMLN, de voormalige guerrillabeweging, elkaar daarentegen in evenwicht met elk ruwweg een derde van de zetels. De resterende zetels worden verdeeld tussen kleinere rechtse (PCN), centrumrechtse (PDC, PRSC, MU) en centrumlinkse (PD, CD) partijen.

In de presidentsverkiezingen van maart 1999 had de 39-jarige ARENA-kandidaat Francisco Flores, voormalige parlementsvoorzitter en econoom-filosoof, de FMLN-kandidaat, Facundo Guardado, een verpletterende nederlaag toegebracht (51% vs. 28%). Oorzaken waren o.m. de interne verdeeldheid binnen het FMLN en het profiel van een ex-guerrillero die in tegenstelling tot de jonge Flores eerder associaties met het verleden opriep. Prioritair voor de nieuwe regering zijn de bestrijding van de misdaad, de sociale gelijkheid, de finalisering van de vredesakkoorden, de uitvoering van het economisch beleid en de wederopbouw van het land na de orkaan "Mitch".

De nederlaag van ARENA in de parlementsverkiezingen van maart 2000, 8 maanden na het aantreden van Flores, is vooral te wijten aan de ontgoocheling over diens beleid en de verdeeldheid binnen ARENA. In het nieuwe parlement houden FMLN en ARENA elkaar ruwweg in evenwicht. Al slaagt het Frente erin de regeringspartij te vervangen als grootste partij, het kan een rechtse alliantie ARENA-PCN niet de absolute meerderheid ontnemen (29 + 14 = 43 op 84), maar wel de relatieve. Vele Salvadoranen stellen zich met deze constellatie vragen over de regeerbaarheid van hun land. In

de hoofdstad werd Hector Silva, de kandidaat van het FMLN, herkozen. Hij wordt algemeen aanzien als kandidaat voor de presidentsverkiezingen van 2004.

– *De uitvoering van de vredesakkoorden*

In 1992 kwam een einde aan een twaalfjarige burgeroorlog die minstens 75.000 doden en honderduizenden gewonden en ontheemden maakte. In het akkoord van Chapultepec (16 januari 1992) aanvaardde de guerrillabeweging, het FMLN, de wapens neer te leggen in ruil voor een reeks politieke, militaire, en in mindere mate sociaal-economische hervormingen. De uitvoering van deze akkoorden werd nauw opgevolgd door de VN. Op militair vlak zijn de akkoorden volledig uitgevoerd (demobilisatie en ontwapening van het FMLN, afslanking van de strijdkrachten en herdefiniëring van hun missie). In de andere domeinen blijft de agenda echter onafgewerkt. Zo blijft de nieuwe “Policía Nacional Civil” (PNC), wiens oprichting eind 1994 voltooid werd, een zorgenkind: de interne controle op haar werking is gebrekkig, de gebruikte methoden roepen vragen op... Vele aanbevelingen van de waarheidscommissie zijn een dode letter gebleven. De regering joeg enkele dagen na de publicatie van het rapport een algemene amnestie door het Parlement (maart 1993). Een reeks hervormingen in het gerechtelijk en electoraal systeem wacht op uitvoering: zo werd wel een bureau voor de procureur voor de mensenrechten opgericht, maar de werkingsmiddelen blijven onvoldoende, de epuratie van corrupte en incompetenterechters en ambtenaren werd stopgezet, evenals de reorganisatie van de juridische carrière. Ook het sociaal-economische luik van de vrede – nochtans eerder stiefmoederlijk behandeld in het vredesakkoord – kent vertraging. Het programma voor de overdracht van gronden (“Programa de Transferencias de Tierra”) werd in maart 1998 met succes afgesloten: de overdracht van de eigendomstitels, de schulden van de landbouwers en de vreedzame bezetting van eigendommen die groter zijn dan de grondwettelijke limiet van 245 ha blijven evenwel problemen stellen, evenals het programma voor de overdracht van landelijke nederzettingen van de wettelijke eigenaars naar de feitelijke bewoners (“Programa de Asentimientos Humanos Rurales”).

– *Politieke stabiliteit*

Het land heeft sedert 1992 twee presidents- en drie parlementsverkiezingen gekend. De militairen hebben zich bij elk van deze verkiezingen afzijdig gehouden. De regering Flores heeft geen meerderheid in het huidige parlement. Zowel ARENA als

het FMLN kampen met interne problemen. De mensenrechtensituatie is verbeterd, maar blijft problematisch (overdreven politiegeweld, een inefficiënt en corrupt juridisch apparaat, schendingen van syndicale rechten enz.). Per jaar worden 7.000 à 8.000 mensen vermoord in El Salvador: de golf van misdaad ondermijnt niet alleen de rechtsstaat maar schrikt ook buitenlandse toeristen en investeerders af op een ogenblik dat de Salvadoraanse economie stimuli kan gebruiken (de Wereldbank schat de kost van de delinquentie op 24,9% van het BBP, ver boven het gemiddelde voor Latijns-Amerika dat 14% bedraagt).

– *Buitenlandse politiek*

El Salvador is lid van de Verenigde Naties (VN) en de meeste gespecialiseerde organisaties zoals de Wereldbank, het Internationaal Monetair Fonds (IMF), de Organisatie voor Onderwijs, Wetenschap en Cultuur (UNESCO), de Wereldhandelsorganisatie (WHO), de Voedsel- en Landbouworganisatie (FAO), de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) en de VN-conferentie voor Handel en Ontwikkeling (UNCTAD). Het land is tevens lid van de Groep van de 77 (G-77) en waarnemer in de Beweging van niet-gebonden landen (NAM). Op regionaal vlak is El Salvador lid van de Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS), de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IDB), de Centraal-Amerikaanse markt (CACM), het Centraal-Amerikaans integratiesysteem (SICA) en de Centraal-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (CABEI). Eind september 1999 werd het tevens als volwaardig lid toegelaten tot de Groep van Rio. Het is waarnemer bij de Latijns-Amerikaanse Associatie voor Integratie (ALADI).

– *Relaties met de VS*

El Salvador blijft zeer afhankelijk van de Verenigde Staten. De gewijzigde geopolitieke situatie in de isthmus heeft de Republiek weliswaar terug een zekere onafhankelijkheid bezorgd, maar tevens een einde gemaakt aan de massale steun van de VS (meer dan 500 miljoen US dollar per jaar tijdens de burgeroorlog, 34 miljoen US dollar in 1998). Centrale thema's in de verhouding tussen de VS en Centraal-Amerika zijn nu de strijd tegen de narcotica-trafficanten, de aanpak van de illegale immigratie en een grotere opening van de Amerikaanse markt. Op 11 mei 2000 ratificeerde het Congres een uitbreiding van de handelsvoordelen in het kader van het “Caribbean Basin Initiative”: El Salvador zal nu een identieke behandeling als Mexico krijgen (zgn. NAFTA-pariteit) in een reeks gevoe-

lige sectoren en kan terug investeringen in deze nijverheden aantrekken.

– *Relaties met de buurlanden Guatemala en Honduras*

Het vrijhandelsakkoord dat El Salvador, Guatemala en Honduras collectief met Mexico hebben onderhandeld werd na jarenlange gesprekken eveneens in mei 2000 ondertekend : het moet dit jaar operationeel worden. Na de VS is Guatemala belangrijkste handelspartner van El Salvador : tussen beide landen werd een douane-unie overeengekomen. De betrekkingen met Honduras worden overschaduwed door grensgeschillen. In 1992 werd 60% van het betwiste bergachtige grensgebied toegewezen aan Honduras. Dit vonnis heeft geleid tot conflicten over nationaliteitskwesies, landrechten en bosexploitatie. Op 19 januari 1998 kon een formeel vredesakkoord tussen beide landen ondertekend worden : de demarcatiecommissies zullen 4 jaar nodig hebben om de 375 km lange grens in kaart te brengen. Daarenboven heeft El Salvador een geschil omtrent visrechten in de slecht afgebakende wateren van de Golf van Fonseca (Stille Oceaan) : een definitieve oplossing voor dit geschil ligt nog niet in het verschiet. De zgn. “driehoek van het noorden” is een samenwerkingsverband uit oktober 1992 van Honduras, Guatemala en El Salvador (in april 1993 sloten deze landen en Nicaragua een economisch-politiek unie, de zgn. “CA-4”).

– *Regionale rol : de Centraal-Amerikaanse integratie*

El Salvador neemt als lid van het “Sistema de la Integración Centroamericana” (SICA) deel aan de Centraal-Amerikaanse Topvergaderingen : met de zetel van het SICA-secretariaat in San Salvador heeft het de ambitie het Brussel van Centraal-Amerika te worden. Na de verwoestingen van de orkaan Mitch en de regionale donorconferenties kwam op de XXe Top in Guatemala (18-19 oktober 1999) de regionale post-Mitch agenda terug aan de orde. Wat de economische integratie betreft, ijvert El Salvador voor een verdergaande liberalisering van de regionale gemeenschappelijke markt, de “Mercado Común Centroamericano” (MCCA). Voor het politiek luik van de integratie lag het zwaartepunt bij de zgn. “driehoek van het noorden”. Sedert de recente Guatemalteeks-Salvadoraans-Nicaraguaanse oproep tot verdere integratie (mei 2000) ziet het ernaar uit dat El Salvador nu eerder een trio met Guatemala en Nicaragua vormt, en niet meer met Honduras.

Zoals de andere Centraal-Amerikaanse landen heeft El Salvador nauwe banden ontwikkeld met Taiwan dat zich via gulle steun diplomatieke erkenning koopt. El Salvador heeft eveneens Jeruzalem als hoofdstad van Israël erkend, en heeft er, zoals Costa Rica, tevens zijn vertegenwoordiging ondergebracht. El Salvador onderhoudt daarentegen geen diplomatieke betrekkingen met Cuba : de ARENA-regering is niet gehaast het ijs te breken met een regime dat al die jaren haar tegenstanders heeft gesteund.

– *De relaties met de Europese Unie*

El Salvador is één van de begunstigde landen in het communautair actieplan PRRAC (“Programme Régional pour la Réconstruction en Amérique Central” met een globale enveloppe van 250 miljoen euro), zij het in mindere mate dan Honduras en Nicaragua. Wat de handelspreferenties betreft, werden in het kader van het nieuwe algemene schema voor landbouw- én industrieproducten in december 1998 de bestaande voordelen op landbouwproducten voor Centraal-Amerika verlengd en nulrechten voor industriële goederen toegekend (januari 1999-december 2001). Zoals voorheen worden deze preferenties toegekend ter ondersteuning van de strijd tegen de drugshandel. El Salvador is geen bananenproducent en is dan ook niet betrokken bij deze problematiek.

– *Economische gegevens*

Economisch en sociaal beleid

Met een BNP per capita van ca. 2.000 US dollar (1998) zit El Salvador, samen met Costa Rica, Guatemala en Panama, in de groep van de “lower middle-income countries”. Na jaren van uitzonderlijke groei (ca. 6% in 1994-1995 ; 4,5% in 1997) is de Salvadoraanse economie in een recessie gedoken die schril afsteekt tegen de resultaten van de andere Centraal-Amerikaanse economieën (3,5% in 1998 ; 2,6% in 1999, 2,5% in 2000). Via een conservatief monetair beleid slaagt de regering er niettemin in de basisgegevens stabiel te houden. Het begrotingstekort is ten gevolge van verminderde fiscale inkomsten verder gestegen (2,4% van het BBP). In september 2000 werd een nieuwe fiscale wet goedgekeurd die hieraan moet verhelpen. De buitenlandse schuld is hoog, maar beheersbaar (ca. 22% van het BNP), wat El Salvador relatief goede “credit ratings” bezorgt. Het privatiseringsproces is succesvol beëindigd na de verkoop van de maatschappijen voor verdeling en productie van elektriciteit.

Bij zijn aantreden in 1999 ontvouwde president Flores een ambitieus economisch plan dat de economie nieuw leven moest inblazen. Flores maakte zich sterk dat zijn land binnen de vijf jaar de prestaties van zijn burens zou evenaren. Zijn grote wondermiddel was de dollarisering waarbij de Amerikaanse dollar vanaf 1 januari 2001 het wettige betaalmiddel moest worden in El Salvador. De balans was aanvankelijk positief met een rentedaling van 20 naar 11,5% en groeiverwachtingen van 3,5 à 4,5%. Door de aardbevingen van begin 2001 werden die grootse plannen evenwel gedwarsboemd. El Salvador wordt trouwens regelmatig getroffen door natuurrampen. Nadat “el Niño” in 1997 reeds voor 160 miljoen US dollar schade had aangericht aan de oogsten (vooral koffie), werd El Salvador einde 1998 ook getroffen door de orkaan “Mitch”, zij het in mindere mate dan Honduras en Nicaragua. El Salvador nam deel aan de donorconferenties in Washington en Stockholm (december 1998 en mei 1999). El Salvador is zeer dicht bevolkt en het grondbezit is geconcentreerd bij enkelen waardoor vele mensen hun toevlucht nemen tot onveilige terreinen waar zij grotere risico's lopen. Zo krijgt elke natuurramp een sociaal-politieke tint.

Ongeveer twee miljoen Salvadoranen vluchtten naar de Verenigde Staten, maar zij sturen wel heel wat geld naar huis. Op die manier werd El Salvador in 2000 1,6 miljard US dollar rijker. Die geldstroom is zeer welkom in een land waar bijna 50%

van de bevolking in armoede leeft. Ongeveer 20% van de bevolking boven de 10 jaar is analfabeet.

De Salvadoraanse economie is de meest vrije van Centraal-Amerika. De regering gaat er vanuit dat de bevordering van het vrij ondernemerschap de macro-economische voorwaarden kan creëren waaronder de schrijnende armoede kan bestreden worden. De voordelen van dit neoliberal beleid sijpelen echter maar met mondjesmaat door naar de massa. De werkloosheid blijft een ernstig probleem (officieel ca. 7,2%); de ondertewerkstelling in stad en platteland ligt echter beduidend hoger (ca. 60%). Op capita-basis bedroeg de groei in het decennium 1988-1998 3,2%, maar dit cijfer houdt geen rekening met de aanzienlijke inkomensongelijkheid: de 10% rijkste Salvadoranen verdelen er 38,3% van de nationale rijkdom, terwijl de 10% armsten het met 1,2% moeten stellen.

Koffie is een belangrijke economische sector. De instorting van de prijzen op de wereldkoffiemarkt begin 2001 stortten de sector in een zware crisis. Veertigduizend werknemers dreigden hun job te verliezen. De productiekosten waren sedert 2000 al hoger dan de prijzen op de internationale markt. De regering werkte steunmaatregelen uit voor koffieboeren die op andere gewassen willen overschakelen.

Economische basisgegevens (1995-1999)

	1995	1996	1997	1998	1999
BBP (in mia USD)(in lopende US dollars)	9,5	10,3	11,1	11,9	12,3
BBP p/c (USD)(in lopende US dollars)	1.676	1.782	1.884	1.985	2.013
BBP groei (%)	6,4	1,7	4,2	3,5	2,6
Inflatie (gemiddelde)(in %)	11,4	7,4	1,9	4,2	-1,0
Uitvoer goederen (fob)(in mio US dollar)	1.652	1.789	2.416	2.452	2.500
Invoer goederen (cif)(in mio US dollar)	3.329	3.223	3.739	3.962	4.084
Betalingsbalans (in mio US dollar)	+ 148	+ 164	+ 362	+ 303	+ 204
Totale buitenlandse schuld (jaareinde) (in mio US dollar)	2.168	2.517	2.689	2.632	2.810
Totale openbare schuld (in % BBP)	36	37	36	33	34
Valutareserves (jaareinde) (in mio USD)	935	1.100	1.462	1.765	1.969
Begrotingstekort (in % BBP)	- 0,1	- 2,4	- 1,8	- 2,0	- 2,4
Open werkloosheid (in % act. bevolking)	7,0	7,5	7,5	7,6	7,6
Wisselkoers colón (prijs voor 1 US dollar ; jaareinde)	8,75	8,75	8,75	8,75	8,75

Buitenlandse investeringen

Het beleid is gericht op de bevordering van de buitenlandse investeringen, vooral in de maquila- en de dienstensector (financiën, transport). Om deze investeringen aan te trekken hebben de regeringen Cristiani en Calderón de wetgeving ter zake aanzienlijk verbeterd. In september 1998 werd o.m. de wet op de vrijhandelszones goedgekeurd die bedrijven aldaar toelaat hun volledige productie in het land te verkopen op voorwaarde dat minstens de helft van de grondstoffen van Centraal-Amerikaanse origine is. In oktober 2000 werd een nieuwe wet op de investeringen goedgekeurd die discriminaties tussen binnen- en buitenlandse investeerders moet elimineren. De kost van de delinquentie is evenwel een rem voor potentiële investeerders.

In- en uitvoercijfers

De opening van de markt werd in juli 1999 voltooid met de verlaging van tarieven op interimaire goederen tot 5 à 10%. Die op kapitaalgoederen en grondstoffen was einde 1996 al verlaagd tot 0%, die op afgewerkte goederen bedraagt nu maximum 15%. Ten gevolge van een stagnerende export en een gestegen import is het tekort op de handelsbalans verder gestegen. Op het vlak van de uitvoer hebben de goede resultaten van de niet-traditionele sector en de maquila de val van de inkomsten uit koffie nipt gecompenseerd. De import nam daarentegen met 4% toe.

Wat de markten betreft, situeert de meerderheid van de Salvadoraanse in- en export zich op het Amerikaanse continent. De VS zijn de belangrijkste handelspartner (63% van de export, 51% van de import in 1999), op de voet gevolgd door de Centraal-Amerikaanse markt. Binnen deze markt is Guatemala goed voor 10,8% van de export en 9% van de import (1999). El Salvador heeft overigens een handelsoverschot tegenover de CACM-landen : deze regionale export groeide in 1998 met meer dan 6%. Van de EU-landen is Duitsland de voornaamste partner (4,2% van de export, 1,8% van de import in 1998). Wat de producten betreft, is de maquila nu goed voor 53% van de export (1999) ; het aandeel van koffie, het traditioneel exportproduct, in het totale pakket, daalde van 30% in 1991 naar 9,8% 1999. De invoer bestond in 1999 voor 25% uit consumptiegoederen, 20% uit kapitaalgoederen en 31% uit intermediaire goederen.

Handelsrelaties met de BLEU en België

Onze in- en uitvoer kennen een onregelmatig verloop. Na opeenvolgende jaren van stijging viel onze invoer in 1998 terug met 45% : deze trend zette zich verder in 1999 (- 34%) en heeft alles te maken met de crisis in de internationale koffieprijzen. De voornaamste importsector is die van de landbouwproducten (89,1%, vrijwel uitsluitend koffie), sinds 1998 gevolgd door textielproducten (9,8%, voor de helft confectie van hemden). Onze uitvoer maakte de daling van 1997 meer dan goed en steeg in 1998 met 64%, in 1999 met 79%. De voornaamste uitvoercategorieën zijn producten van de chemische nijverheid (59,6%, vooral meststoffen [28,2%] en farmaceutische producten [8,5%]), machines en toestellen (17,6%), en werken in onedele metalen (8,7%). Als afzetmarkt in Centraal-Amerika komt El Salvador wat België betreft na Panama, Costa Rica en Guatemala, maar vóór Honduras en Nicaragua. Voor België vertegenwoordigde El Salvador in 1998 0,01 % van haar uitvoer (133ste cliënt) en 0,00% van haar invoer (131ste leverancier). Omgekeerd vertegenwoordigde de BLEU in 1997 voor El Salvador 1,9% van haar uitvoer (8ste cliënt) en 0,5% van haar invoer (19de leverancier). De BLEU kwam hiermee als leverancier na Duitsland, Spanje, Nederland, Italië, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk.

In absolute cijfers is de Belgische en Vlaamse uitvoer naar El Salvador ronduit minimaal. De uitvoer vanuit België bedroeg in 1997 6,867 miljoen euro, in 1998 4,734 miljoen euro, in 1999 2,652 miljoen euro en voor de eerste drie kwartalen van 2000 2,157 miljoen euro. De Vlaamse uitvoer bedroeg 6,024 miljoen euro in 1997, 3,892 miljoen euro in 1998, 1,834 miljoen euro in 1999 en 1,314 miljoen euro gedurende de eerste drie kwartalen van 2000.

3. Ontstaan van de overeenkomsten

CUBA

Van 27 tot en met 31 januari 1997 hebben, na een voorafgaande schriftelijke procedure, onderhandelingen plaatsgevonden tussen de delegaties van de BLEU en Cuba. Op 3 februari 1997 werd door de Belgische ambassadeur in Havana een compromisverdrag geparafeerd.

De Overeenkomst werd op 19 mei 1998 in Brussel ondertekend ter gelegenheid van het bezoek van de Cubaanse minister van Buitenlandse Investeringszaken.

MEXICO

Reeds in 1979 werd de opportuniteit onderzocht om een verdrag inzake wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen te sluiten, maar de Mexicaanse overheid was daar niet voor te vinden. Zowel de Calvo-clausule, de Grondwet (artikel 27.1) als de Mexicaanse wetgeving, verplichten elke buitenlandse investeerder om af te zien van de bescherming die de autoriteiten van zijn land hem bieden en van elk beroep op internationale arbitrage. Door een Mexicaans decreet van 17 mei 1989 werd de toepassing van de wet op buitenlandse investeringen van 1973 versoepeld.

Tijdens de Gemengde Commissie EU-Mexico van eind november 1992 bracht de minister van Buitenlandse Handel de problematiek van de bescherming van investeringen opnieuw ter berde. In 1995 werd het sluiten van een investeringsverdrag met Mexico een absolute prioriteit voor de BLEU.

Na de principiële toezegging door de Mexicaanse minister van Buitenlandse Zaken op 28 mei 1997 aan zijn Belgische ambtsgenoot, werd overgegaan tot het houden van twee onderhandelingsronden in Brussel op 2 en 3 en op 29 april 1998. De Overeenkomst werd op 30 april 1998 geparafeerd.

Op 27 augustus 1998 werd de Overeenkomst door de Belgische ambassadeur in Mexico ondertekend.

EL SALVADOR

Na aandringen van Salvadoraanse zijde werd op 25 februari 1997 een verdrag onderhandeld en geparafeerd. Een algemene intentieverklaring, die de wil van de twee partijen uitdrukt dit verdrag zo vlug mogelijk te laten ondertekenen en in werking te laten treden, werd op 28 februari 1997 ondertekend.

Nadat een eerste ondertekening in april 1999 niet kon plaatsvinden, werd de Overeenkomst uiteindelijk op 12 oktober 1999 in Brussel ondertekend door de Belgische minister van Buitenlandse Zaken en de Salvadoraanse minister van Buitenlandse Betrekkingen.

II. Specifieke bespreking van de Overeenkomsten

1. Inhoud van de overeenkomsten

– *Typetekst van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie (BLEU).*

Reeds gedurende meer dan dertig jaar sluit de BLEU overeenkomsten met landen die geen lid zijn van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO), die de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen beogen. Daarom hebben de leden van de BLEU een tekst goedgekeurd die zij aan hun gesprekspartners voorstellen als basis van de onderhandelingen. Op 29 juni 1994 heeft de Vlaamse regering die typetekst aanvaard.

Die zgn. BLEU-tekst bepaalt principieel dat elke verdragspartij eender welke soort van investeringen door een natuurlijke persoon of een rechtspersoon met de nationaliteit van de andere partij op zijn grondgebied toelaat (artikelen 1 en 2 van de BLEU-tekst). Dit is de basis voor de bevordering van de investeringen. De bescherming vindt men terug in de artikelen 3 tot 6.

Artikel 3 bevat een bepaling van niet-discriminatie en van meest begunstigde natie. Het sluit wel de voorrechten van de investeerders van een derde staat uit, die verbonden zijn aan de deelneming aan een vrijhandelszone, een douane-unie, een gemeenschappelijke markt of een andere vorm van regionale economische organisatie.

Artikel 4 verbiedt elke maatregel van onteigening of nationalisatie, tenzij voor het openbaar nut, de veiligheid of het nationale belang van de contracterende partij en dan op voorwaarde dat de maatregel wettelijk en non-discriminatoire is en begeleid wordt door een gepaste en reële schadevergoeding. Dezelfde principes gelden voor schade ingevolge geweld.

Artikel 5 regelt de overmakingen van alle betalingen inzake investeringen en lonen, waarbij de vrije transfer met een eventuele vergunning als principe geldt.

Artikel 6 voorziet een subrogatie van een partij of een openbare instelling in de rechten en de vorderingen van investeerders met deze nationaliteit, indien die partij of instelling schadevergoeding heeft uitbetaald aan die investeerders op grond van een

garantie voor een investering. De andere betrokken partij kan dan aan de subrogerende verzekeraar de wettelijke of de contractuele verplichtingen van de investeerder opleggen.

In artikel 8 worden de bijzondere overeenkomsten die vroeger tussen een partij en een investeerder van een andere partij werden gesloten, bevestigd. De bepalingen ervan vullen de algemene draagwijdte van deze typeovereenkomst aan. Met bijzondere overeenkomsten worden verbintenissen bedoeld die betrekking hebben op concrete investeringsprojecten.

De artikelen 9 en 11 regelen respectievelijk de procedure voor geschillen over investeringen tussen een investeerder van een partij en een andere partij en die tussen partijen inzake de interpretatie en de toepassing van deze typeovereenkomst.

Indien een minnelijke schikking onmogelijk blijkt te zijn, bepaalt artikel 9 dat door een arbitrage-rechtscollege een definitieve en bindende uitspraak over het geschil wordt gedaan. Geen enkele contracterende partij kan hierbij aanvoeren dat de investeerder vergoed wordt door een verzekering of garantie.

Artikel 11 bepaalt dat, na de mislukking van een minnelijke schikking via diplomatieke weg en via een gemengde commissie, een college van drie scheidsrechters wordt aangesteld. Elke partij duidt één scheidsrechter aan. Deze twee scheidsrechters duiden in onderling overleg een derde scheidsrechter als voorzitter van het college aan. Deze voorzitter is een onderdaan van een derde Staat. Indien de scheidsrechters niet op deze wijze kunnen worden aangesteld, kan een partij zulk verzoek richten tot de voorzitter of ondervoorzitter van het Internationaal Gerechtshof. De uitspraken van het college van scheidsrechters zijn definitief en bindend.

Wat de bevordering van de investeringen betreft, kunnen nog de artikelen 7 en 10 vermeld worden, die de meest gunstige regels ervoor laten gelden. Artikel 7 bepaalt dit ten opzichte van de nationale wetgeving van de partijen en van de bestaande en toekomstige internationale of andere overeenkomsten tussen de partijen. Artikel 10 voorziet de clausule van de meest begunstigde natie.

Artikel 12 stelt de investeringen die aan deze overeenkomst voorafgaandelijk met die na de inwerkingtreding ervan. De vroegere investeringen worden eveneens beschermd.

Artikel 13 bepaalt de duur en de inwerkingtreding van deze overeenkomst. Een termijn van tien jaar geldt, die zonder voorafgaande opzegging stilzwijgend verlengd wordt. De typeovereenkomst treedt een maand na de datum van de uitwisseling van de akten van bekrachtiging in werking.

– *Vergelijking tussen de BLEU-typetekst en de overeenkomst met Cuba*

De BLEU-typetekst vormde de basis van de onderhandelingen. Die typetekst werd overal gevolgd behalve in artikel 9 dat voorziet in internationale arbitrage bij regeling van investeringsgeschillen. Er kan geen beroep gedaan worden op het Internationaal Centrum voor de Regeling van Investeringsgeschillen (ICSID).

In artikel 12 werd de tekst aangevuld met de zinswending “de overeenkomst is evenwel niet van toepassing op geschillen en disputen die vóór haar inwerkingtreding zijn ontstaan”.

– *Vergelijking tussen de BLEU-typetekst en de overeenkomst met Mexico*

De BLEU-typetekst vormde de basis van de onderhandelingen met de Mexicaanse partner.

Bij de definities in artikel 1.2 c) en artikel 3.1 werd het onderscheid tussen directe en indirecte investeringen geschrapt op voorstel van de Mexicanen omdat het voor hen politiek onmogelijk is om hiermee akkoord te gaan. Mexico wees er op dat de indirecte investeringen de facto beschermd worden via het NAFTA-akkoord met de VS en Canada en via andere akkoorden met Latijns-Amerikaanse landen zoals Venezuela, Colombia, Costa Rica, Nicaragua, Chili, Argentinië en Bolivia.

In artikel 2 “bevordering van investeringen” valt punt 2 over het toelaten van het sluiten en uitvoeren van licentiecontracten en van overeenkomsten inzake commerciële, administratieve en technische bijstand, weg.

Artikel 3 “bescherming van de investeringen” bevat slechts de punten 1 en 2 van de BLEU-typetekst. De punten 3 en 4 worden ondergebracht in een artikel 4 “meest begunstigde natie”. In artikel 3 is wel een punt 3 opgenomen waarin wordt gesteld dat een Overeenkomstsluitende Partij kan eisen dat een op haar grondgebied gevestigde onderneming standaardinformatie verstrekt. Bovendien dient elke Overeenkomstsluitende Partij er voor te zorgen dat geen bedrijfsinformatie openbaar wordt gemaakt indien de concurrentiepositie in het ge-

drang zou komen. Artikel 4.2 wordt uitgebreid met de zin “dan wel op grond van een overeenkomst ter vermijding van dubbele belasting of enige andere belastingovereenkomst”.

Artikel 6 “overmakingen” wordt uitgebreid met de punten 5, waarin het een Overeenkomstsluitende Partij toegestaan is om een overmaking uit te stellen of tegen te houden, en 6, waarin een Overeenkomstsluitende Partij de mogelijkheid krijgt om, in geval van ernstige moeilijkheden met de betalingsbalans, de overmakingen van de opbrengst van de liquidatie voor bepaalde tijd te beperken.

De twee punten in artikel 7 “subrogatie” worden vervangen door een tekst voorgesteld door de Mexicanen, waarin ook de BLEU-delegatieleden zich konden herkennen, na consultatie met de Nationale Delcredere Dienst (NDD). Men moest er in de tekst voor zorgen dat de NDD een privé-firma zou kunnen aanduiden om de verdediging te voeren indien er zich een betwisting voordoet.

De artikelen 9 en 11 van de BLEU-typetekst over “regeling van geschillen” worden geheel vervangen door een hoofdstuk twee dat de artikelen 10 tot en met 20 omvat. Afdeling I (de artikelen 11 tot en met 19) over de regeling van geschillen tussen de Overeenkomstsluitende Partij en een investeerder van de andere Overeenkomstsluitende Partij, vervangt artikel 11 van de BLEU-typetekst. De door de Mexicanen voorgestelde tekst is afgeleid van het model dat werd voorgesteld tijdens de gesprekken over het Multilateraal Investeringsakkoord (MIA) in het kader van de OESO, aangevuld met/na ervaringen van vorige bilaterale onderhandelingen met Duitsland, Nederland en Oostenrijk. Het betreft een informatieve verduidelijking naar de investeerders toe. Het lost hun vragen op zoals : waar is onze plaats als investeerder (artikel 10) of wat is het mechanisme voor consolidatie (artikel 14) ?

In artikel 11.3 komt men overeen niet langer dan drie jaar na kennisneming van het geschil te wachten alvorens een schriftelijke notificatie van een claim to arbitration in te dienen.

– *Vergelijking tussen de BLEU-typetekst en de overeenkomst met El Salvador*

De BLEU-typetekst werd bijna volledig aanvaard.

Bij de begripsomschrijvingen “investeerder” en “grondgebied” wensten de Salvadoranen een eigen definitie toe te voegen (artikel 1).

In artikel 4.3 werd de “waarde van de investeringen” gespecificeerd als de “marktwaarde”.

In artikel 5.1 c) spreekt men van “de opbrengsten van investeringen” i.p.v. “de inkomsten uit investeringen”.

In artikel 5.3 wordt de term “vrijelijk verwisselbare munt” gebruikt i.p.v. “vrijelijk verhandelbare munt”.

In artikel 9 over de regeling van investeringsgeschillen werd punt 2 op verzoek van El Salvador lichtjes gewijzigd. In punt 3 staat vermeld dat, als er internationale arbitrage gevraagd wordt, het geschil wordt voorgelegd aan het I.C.S.I.D. “dat werd opgericht door het Verdrag tot regeling van investeringsgeschillen tussen staten en onderdanen van andere staten, ter ondertekening opengesteld te Washington op 18 maart 1965”. Aangezien de betrokken partijen toegetreden zijn tot dit verdrag, was het niet nodig het tweede deel van artikel 9.3 te vermelden waarbij gesteld wordt dat “indien de staten in kwestie nog niet toegetreden zijn tot het verdrag, elke Overeenkomstsluitende Partij ermee instemt dat het geschil aan arbitrage wordt onderworpen volgens de regels van het Aanvullend Mechanisme van het I.C.S.I.D.”. Het arbitragegerecht van de Internationale Kamer van Koophandel in Parijs en het arbitrage-instituut van de Kamer van Koophandel in Stockholm werden niet opgenomen in de Overeenkomst.

2. Adviezen van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) en de Raad van State

In zijn advies d.d. 24 september 2001 sluit het dagelijks bestuur van de SERV zich aan bij het ontwerp van decreet. Het advies is als bijlage bij deze memorie gevoegd.

In zijn advies d.d. 13 november 2001 stelde de Raad van State dat voor elke overeenkomst een afzonderlijk ontwerp van goedkeuringsdecreet moet ingediend worden om de vrijheid van de leden van het Vlaams Parlement bij het stemmen geheel te waarborgen. Ik meen dat hierop niet moet ingegaan worden. In het ontwerp van decreet is immers voor elke overeenkomst een afzonderlijk artikel opgenomen. De leden van het Vlaams Parlement hebben dus de kans om één overeenkomst of meerdere overeenkomsten af te wijzen door tegen één artikel of meerdere artikelen te stemmen.

De Raad van State maakte daarnaast de opmerking dat het opschrift van een goed te keuren verdrag letterlijk dient weergegeven te worden. Het

opschrift van het ontwerp van decreet en artikel 4 werden in die zin aangepast.

Het advies van de Raad van State is als bijlage bij de memorie gevoegd.

De minister-president van de Vlaamse regering,

Patrick DEWAEL

*De Vlaamse minister van Binnenlandse
Aangelegenheden, Ambtenarenzaken
en Buitenlands Beleid,*

Paul VAN GREMBERGEN

VOORONTWERP VAN DECREET

houdende instemming met de overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de regering van de republiek Cuba inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Brussel op 19 mei 1998, de overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de Verenigde Mexicaanse Staten inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Mexico op 27 augustus 1998, en met de overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie enerzijds, en de regering van de republiek El Salvador anderzijds, inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Brussel op 12 oktober 1999

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Ambtenarenzaken en Buitenlands Beleid ;

Na beraadslaging,

BESLUIT :

De Vlaamse minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Ambtenarenzaken en Buitenlands Beleid, is ermee belast, in naam van de Vlaamse regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt :

Artikel 1

Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Artikel 2

De overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de regering van de republiek Cuba inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Brussel op 19 mei 1998, zal volkomen gevolg hebben.

Artikel 3

De overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de Verenigde Mexicaanse Staten inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Mexico op 27 augustus 1998, zal volkomen gevolg hebben.

Artikel 4

De overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie enerzijds, en de regering van de republiek El Salvador anderzijds, inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Brussel op 12 oktober 1999, zal volkomen gevolg hebben.

Brussel,

De minister-president van de Vlaamse regering,

Patrick DEWAEL

De Vlaamse minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Ambtenarenzaken en Buitenlands Beleid,

Paul VAN GREMBERGEN

ONTWERP VAN DECREET

Brussel op 12 oktober 1999, zal volkomen gevolg hebben.

DE VLAAMSE REGERING,

Op het gezamenlijk voorstel van de leden van de Vlaamse regering ;

Brussel, 1 februari 2002.

Na beraadslaging,

De minister-president van de Vlaamse regering,

BESLUIT :

Patrick DEWAELE

De Vlaamse minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Ambtenarenzaken en Buitenlands Beleid is ermee belast, in naam van de Vlaamse regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt :

De Vlaamse minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Ambtenarenzaken en Buitenlands Beleid,

Artikel 1

Paul VAN GREMBERGEN

Dit decreet regelt gemeenschaps- en gewestaangelegenheden.

Artikel 2

De overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de regering van de republiek Cuba inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Brussel op 19 mei 1998, zal volkomen gevolg hebben.

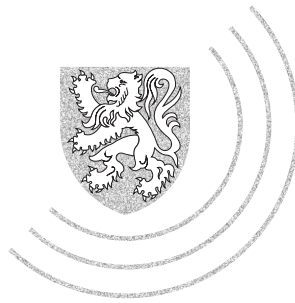
Artikel 3

De overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de Verenigde Mexicaanse Staten inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Mexico op 27 augustus 1998, zal volkomen gevolg hebben.

Artikel 4

De overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de regering van de republiek El Salvador inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2001-2002

21 maart 2002

ONTWERP VAN DECREET

houdende instemming met :

- 1° de overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de regering van de republiek Cuba inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Brussel op 19 mei 1998 ;**
- 2° de overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de Verenigde Mexicaanse Staten inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Mexico op 27 augustus 1998 ;**
- 3° de overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de regering van de republiek El Salvador inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Brussel op 12 oktober 1999**

AMENDEMENT

Zie :

1051 (2001-2002)

– Nr. 1 : Ontwerp van decreet

AMENDEMENT Nr. 1

**voorgesteld door de heren Luc Van den Brande,
Jacques Laverge, Patrick Hostekint, Frans Ramon,
Etienne Van Vaerenbergh en Freddy Sarens**

Artikel 1

Dit artikel vervangen door wat volgt :

“Artikel 1

Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.”.

VERANTWOORDING

Zowel uit de memorie van toelichting bij het ontwerp van decreet (pagina 3, rechterkolom), als uit de formulering van artikel 1 in het voorontwerp van decreet dat aan de Raad van State werd voorgelegd (formulering waarbij de Raad van State geen opmerkingen had), als uit de verdragspraktijk inzake BLEU-investeringsbeschermingsakkoorden moet blijken dat het bij dit ontwerp van decreet enkel over gewestbevoegdheid gaat.

Hoewel het hier waarschijnlijk om een louter materiële vergissing gaat die is opgetreden tussen de voorontwerpfase en de ontwerpfase van het decreet, dient deze toch te worden rechtgezet bij wege van amendement. Ook voor een instemmingsdecreet moet immers de correcte bevoegdheidsgrondslag worden aangegeven.
